

Nr 655

Av herr Larsson, Thorsten, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, angående vissa organisationsfrågor inom skolväsendet m. m.

(Lika lydande motion med nr 782 i Andra kammaren)

I vårt land måste det numera anses vara en högst elementär rättighet att alla barn får en god och för dem lämpad undervisning. I fråga om normalt utvecklade barn har vi i det avseendet nått mycket långt. Beträffande barn som är handikappade på sådant sätt att de inte kan tillgodogöra sig vanlig undervisning återstår ännu mycket att göra. Förslaget i proposition nr 116 att sjuka och lytesskadade barn, som inte kan delta i den vanliga skolundervisningen, skall tillförsäkras en för dem lämpad undervisning måste därför hälsas med tillfredsställelse.

Förslaget innebär att kostnaderna för speciell undervisning för sådana barn, genom inrättande av speciell klass eller genom undervisning i grupp eller enskilt, blir statsbidragsberättigade i likhet med kostnader för den vanliga obligatoriska undervisningen. I gengäld föreslås att kommunerna inte allenast skall ha rätt att anordna den speciella undervisningen utan också att de skall vara skyldiga därtill. Det är tveksamt om alla kommuner omedelbart kan fullgöra en sådan förpliktelse. Med hänsyn till de sjuka eller av lyte drabbade barnen är det emellertid angeläget att förpliktelsen göres generell. Det bör dock uppmärksammas, att särskilt landskommuner kan komma att få betydande svårigheter. Skall inte länskolnämndernas möjlighet att meddela befrielse från skyldigheten utnyttjas i alltför hög grad, bör därför en ändring av Kungl. Maj:ts förslag vidtagas i syfte att ge dessa kommuner större möjligheter. I propositionen har föreslagits att rätt att anordna speciell klass för sjuka och av lyte drabbade barn skall föreligga när elevantalet varaktigt beräknas uppgå till 8. Den siffran synes för hög. Många kommuner skulle på grund av en sådan föreskrift ställas utanför möjligheten att anordna speciella klasser för ifrågasvarande undervisning. Av den anledningen föreslår vi, att det nämnda talet sänkes till 5. En sådan ordning är givetvis främst förestavad av hänsyn till barnen. Barn, som t. ex. lider av lyte, kan inte företa alltför långa resor till och från skolan. Mestadels är de också så beroende av föräldrarna och deras omvårdnad att tanken på internat eller inackordering måste avvisas.

Propositionen anvisar den organisatoriska och ekonomiska ram, inom

vilken den speciella undervisningen skall bedrivas. För att den ramen skall kunna utnyttjas till fullo och på ett ändamålsenligt sätt, fordras enligt vår mening ytterligare åtgärder. Vi åsyftar därvid främst åtgärder till förmån för barn som drabbats av det lyte som benämnes hörselskada och som ofta åtföljes av talrubbningar och talbesvär. Det har tidigare beräknats att 0,15 % av alla elever har hörselskador av sådan omfattning att de bör beredas undervisning i särskilda hörselklasser. F. n. torde finnas ett 40-tal sådana hörselklasser med 300—400 elever. Enligt detta skulle således över 1 000-talet hörselskadade barn ha behov av speciell undervisning men inte ha tillgång till nöjaktig sådan.

Skall dessa barn kunna tillgodoses på ett nöjaktigt sätt inom ramen för vad som föreslås i propositionen är det enligt vår mening nödvändigt att vissa andra åtgärder vidtages. Ett sätt är därvid att man fullföljer den nuvarande uppläggningsen med speciella hörselklasser på större orter. Det skulle dock betyda att man i betydande utsträckning måste ordna internat- eller externatföreläggning för eleverna. Då dessa barn i stor utsträckning är mycket beroende av sina föräldrars stöd och omvårdnad förefaller ett sådant tillvägagångssätt mindre lämpligt. Enligt vår mening bör man i stället söka ordna undervisningen för de hörselskadade barnen i anslutning till de vanliga skolorna på hemorten.

Oavsett på vilket sätt undervisningen organiseras är det emellertid uppenbart att det behövs ett långt större antal lärare med specialutbildning för undervisning av hörselskadade barn. Även om eleverna skulle sammanföras i stora klasser skulle antalet specialutbildade lärare behöva ökas med åtminstone dubbla nuvarande antalet. Tillgodoser man behovet av pedagogisk hjälp genom annan form av specialundervisning torde ett ännu större antal specialutbildade lärare vara erforderliga.

Det får vidare ifrågasättas om de nuvarande utbildningskurserna om 8 veckor är tillräckliga. Kurserna torde nämligen på ett mera ingående sätt böra behandla de ämnen som måste ingå i hörselpedagogutbildningen och därmed kräva en längre kurstid. Den utredning som bör komma till stånd bör därför gälla både ökning av den numerära utbildningskapaciteten och erforderlig förlängning av kurstiden.

Blir tillgången på sådana lärare, som förutom vanlig lärarutbildning har fått specialutbildning för undervisning av hörselskadade, tillräcklig, ökas möjligheterna att få en tillfredsställande undervisning för hörselskadade barn även på landsbygden och de mindre orterna. Formerna och organisationen härför bör närmare prövas. Därvid bör särskilt eftersträvas att ge de hörselskadade eleverna möjlighet att bo kvar i sina hem och upprätthålla kontakten med föräldrar och syskon.

I detta sammanhang bör även uppmärksammas de vuxna hörselskadades behov av pedagogisk hjälp och vägledning. Härvidlag bör de hörselpeda-

goger som förutsatts bli utbildade för skolundervisningens behov kunna medverka. De vuxnas behov av pedagogiskt bistånd i fråga om avläsning, hörapparatanpassning, hörselträning och tal- och röstbehandling torde nämligen inte mera avsevärt skilja sig från motsvarande pedagogiska behov hos barn. Kan de nämnda hörselpedagogerna utnyttjas även i fråga om vuxenverksamheten ökas givetvis möjligheterna att ge dem tillräckligt underlag inom ett relativt begränsat geografiskt område. Dessa samordningsspörsmål bör därför närmare prövas vid den utredning vi förordat. Likaså bör även den hörselpedagogiska verksamheten bland icke skolpliktiga barn och samordningen med denna uppmärksammas.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 116 måtte

a) medge att klass för undervisning av sjuka och av lyte drabbade barn må inrättas när relevantalet varaktigt beräknas utgöra lägst 5, samt

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om hörselpedagogisk utbildning för lärare och formerna och organisationen för undervisning av hörselskadade barn m. m. måtte utredas i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 25 april 1961

Thorsten Larsson

Sten Åkesson

N. Yngve Nilsson

Harald Pettersson
i Kvänum